

UDK 7.0/77

Zagreb, 2011.

ISSN 0350-3437

Radovi Instituta za povijest umjetnosti 35
Journal of the Institute of Art History, Zagreb

Bojan Goja

Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zadru

Novi podaci o djelovanju Gierolima Mondelle i Giacoma Cavalotta u Šibeniku

Izvorni znanstveni rad – *Original scientific paper*

Predan 20. 7. 2011. – Prihvaćen 15. 10. 2011.

UDK: 726.54.025(497.5 Šibenik)“16“

Sažetak

U radu se na temelju novih istraživanja u Državnom arhivu u Zadru govori o radovima na izgradnji svoda kapele (1641.) i oltara (1645.) u crkvi sv. Dominika u Šibeniku, koje je po projektima marangona Gierolima Mondelle izvodio graditelj i klesar Giacomo Cavalotto. Kapela i oltar bili su posvećeni sv. Dominiku, a uklonjeni su u vrijeme radova na pregradnji crkve između 1906. i 1909. godine. Uređenje nove svečeve kapele i oltara u sklopu šibenskoga dominikanskog samostana dovodi se u vezu s poslijetridentskim pojačanim iskazivanjem pobožnosti prema Svetoj krunici, kultom koji je još u 13. stoljeću utemeljio osnivač Reda sv. Dominik, a čiji nosioci u novim crkvenim i geopolitičkim okolnostima ti-

jekom prve polovice 17. stoljeća postaju pripadnici dominikanskog reda. U kontekstu djelovanja Gierolima Mondelle u Šibeniku i organizacije venecijanskog ceha arte dei marangoni razmatra se značenje naziva marangon, kako se u arhivskim izvorima bilježi njegovo zanimanje, i razina njegovih znanja i sposobnosti kao izvođača i projektanta zaposlenog u graditeljstvu i raznim oblicima likovnog izražavanja. Donose se neki do sada još nepoznati podaci iz života i djelovanja Gierolima Mondelle i Giacoma Cavalotta u Šibeniku. Utvrđeno je da je Gierolimo Mondella umro prije 16. prosinca 1650. godine, kada se u dokumentima spominje kao pokojni.

Ključne riječi: *Gierolimo Mondella, Giacomo Cavalotto, Šibenik, kapela i oltar sv. Dominika, 17. stoljeće*

Zahvaljujući arhivskim istraživanjima don Krste Stošića, Gierolimo Mondella¹ već je dugo poznat u našoj povijesti umjetnosti, a autorove su spoznaje i danas neizbježno polazište kada se govori o tom svestranom sudioniku graditeljskih i umjetničkih zbivanja u Šibeniku tijekom prve polovice 17. stoljeća. Tako je utvrđeno da je Mondella bio rodnom iz Verone i da je u Šibeniku imao umjetničku radionicu. U tamošnjoj se katedrali 20. siječnja 1602. godine vjenčao s Anticom Rota-Kolunić, kćeri majstora Vicka, koja je umrla 22. travnja 1646. godine. Osim tih korisnih, a s obzirom na majstorov dugogodišnji boravak i djelovanje u Šibeniku ipak oskudnih biografskih podataka, Stošić nabraja i, za nas mnogo važnija, Mondellina djela, pa tako navodi da je u tom gradu učinio nacrt crkve sv. Križa (podignute 1605.–1608.), drveni oltar sv. Stjepana u crkvi sv. Duha (oko 1622.), oltar u crkvi sv. Frane, sakristijske ormare i propovjedaonicu u katedrali (1624.), na kojoj se i potpisao, te da je radio i neki reljef sv. Duha.² Iz drugih je arhivskih istraživanja don Krste Stošića poznato i da je Mondella slikao anđele u kasetama stropa Nove crkve, za koju je radio i sakristijski namještaj.³ U ranije spomenutoj crkvi sv. Križa Mondella je, po Stošićevu mišljenju, »izveo sve drvene radnje osobito lijep kasetirani plafond, sa svojim radnicima Zamarijom iz Treviza, Mihovilom iz Padove i Ivanom iz Brača (dalla Brazza), pa se vidi

da je njegova radionica bila ugledna«. ⁴ O djelovanju Gierolima Mondelle kao arhitekta i drvorezbara u Šibeniku pisao je kasnije i Kruno Prijatelj.⁵ Mondella i njegovo umjetničko djelovanje bili su tema i novijih proučavanja, kada je Daniel Premerl u opširnoj studiji o ranobaroknim drvenim oltarima u crkvi sv. Frane u Šibeniku, uz iscrpni osvrt na tekstove don Krste Stošića i ranija istraživanja te teme, oltare Bezgrješnog Začeca i sv. Klare (1634.–1638.) pripisao venecijanskom drvorezbaru Iseppu Ridolfiu, a oltare sv. Josipa i sv. Stjepana (prije 1643.) Girolamu Ridolfiu, također drvorezbaru iz Venecije. Pri tome je udio Gierolimo Mondelle, analizom oltarne arhitekture i skulpture, razmatranjem starije literature i dostupne dokumentacije, kao i njegova jedinog potpisanog i datiranog djela, propovjedaonice iz katedrale ukrašene reljefnim figurama četvorice evanđelista i Raspećem, zaključno sveo na posredničku ulogu u nabavi potonja dva oltara, tj. na mogućnost sudjelovanja u montaži te na izradu nacrtu koji su spomenutom venecijanskom majstoru poslužili kao predložak za njihovu izradu.⁶ No, iako su poslovi Gierolima Mondelle bili brojni i vrlo raznoliki, od slikanja i rezbarenja do izrade namještaja i nacrtu za oltare i crkvene građevine, s nabrojanim poslovima njegova djelovanje u Šibeniku nije zaključeno.

Za razliku od mnogo poznatijeg Mondelle, majstor Giacomo Cavalotto i njegova aktivnost u Šibeniku nisu bili predme-

tom sustavnijih istraživanja. Njega je još u svom »Slovníku« spomenuo Ivan Kukuljević Sakcinski: »Kavalotto Jakov, vajar 17. vieka, rodóm iz Mletakah, živio u Šibeniku i radio za stolnu crkvu sv. Jakova. Godine 1619. oženio se za Jakobinu kćer Ivana Gargurinovića.«⁷ Dio tih podataka, tj. da je kipar Cavalotto 1619. godine radio u katedrali, ponovio je i Kruno Prijatelj, ali pozivajući se tom prigodom na Stošićev rukopis o šibenskoj katedrali.⁸ Možemo pretpostaviti da se isti majstor, naveden kao Jakov Cavalotto, zajedno s drugim graditeljima ugovorom od 13. kolovoza 1648. godine obvezao da će do kraja svibnja 1649. godine izgraditi zidine šibenske tvrđave sv. Ivana sedrom i kamenom.⁹

Na temelju novih arhivskih istraživanja možemo ustvrditi da su Gierolimo Mondella i Giacomo Cavalotto i međusobno surađivali, i to na poslovima izgradnje svoda kapele i oltara u šibenskoj crkvi sv. Dominika, koji su bili posvećeni istoimenom svecu. U spisima šibenskog bilježnika Šime Strižića, koji se čuvaju u Državnom arhivu u Zadru, u dvjema je ispravama zabilježeno kako je Mondella izradio nacrt svoda kapele i prostorni model ili nacrt oltara (*modello*)¹⁰ sv. Dominika po kojima je Cavalotto izvodio radove. Raniji od dva navedena dokumenta (prilog 1.) odnosi se na radove na kapeli, a sklopili su ga dana 29. srpnja 1641. godine prior fra Tomaso Assetti i drugi predstavnici samostana sv. Dominika i *mistro* Giacomo Cavalotto.¹¹ Po odredbama iz ugovora, Cavalotto se u novoizgrađenoj kapeli, podignutoj u čast sv. Dominika, obvezao izgraditi svod od čistog i kvalitetnog bijelog kamena, širine i visine u skladu s nacrtom koji je vlastoručno izradio Gerolamo Mondella. U skladu s navedenim nacrtom trebala je biti izrađena i jedna stepenica visoka pola stope, vjerojatno na spoju kapele s crkvenom lađom, dok je svod trebao imati i svoje pilastre s kapitelima i bazama te ključni kamen (*chiave*). Za navedene su poslove prior i ostali predstavnici samostana dužni platiti Cavalottu 130 dukata i dva barila vina. Njihova je obveza bila i osigurati transport kamena u radionicu, gdje će ga Cavalotto obraditi i poslije s vremena na vrijeme prenositi u crkvu i postaviti na svoje mjesto. Uz to su majstoru trebali osigurati pomoćne radnike i ostali potreban materijal. Za dogovoreni je posao prior fra Tomaso pred bilježnikom i svjedocima Cavalottu unaprijed isplatio 124 lire, dok se ostatak obvezuje isplatiti u skladu s mogućnostima samostana, ali je to moralo biti izvršeno do kraja njegova mandata.

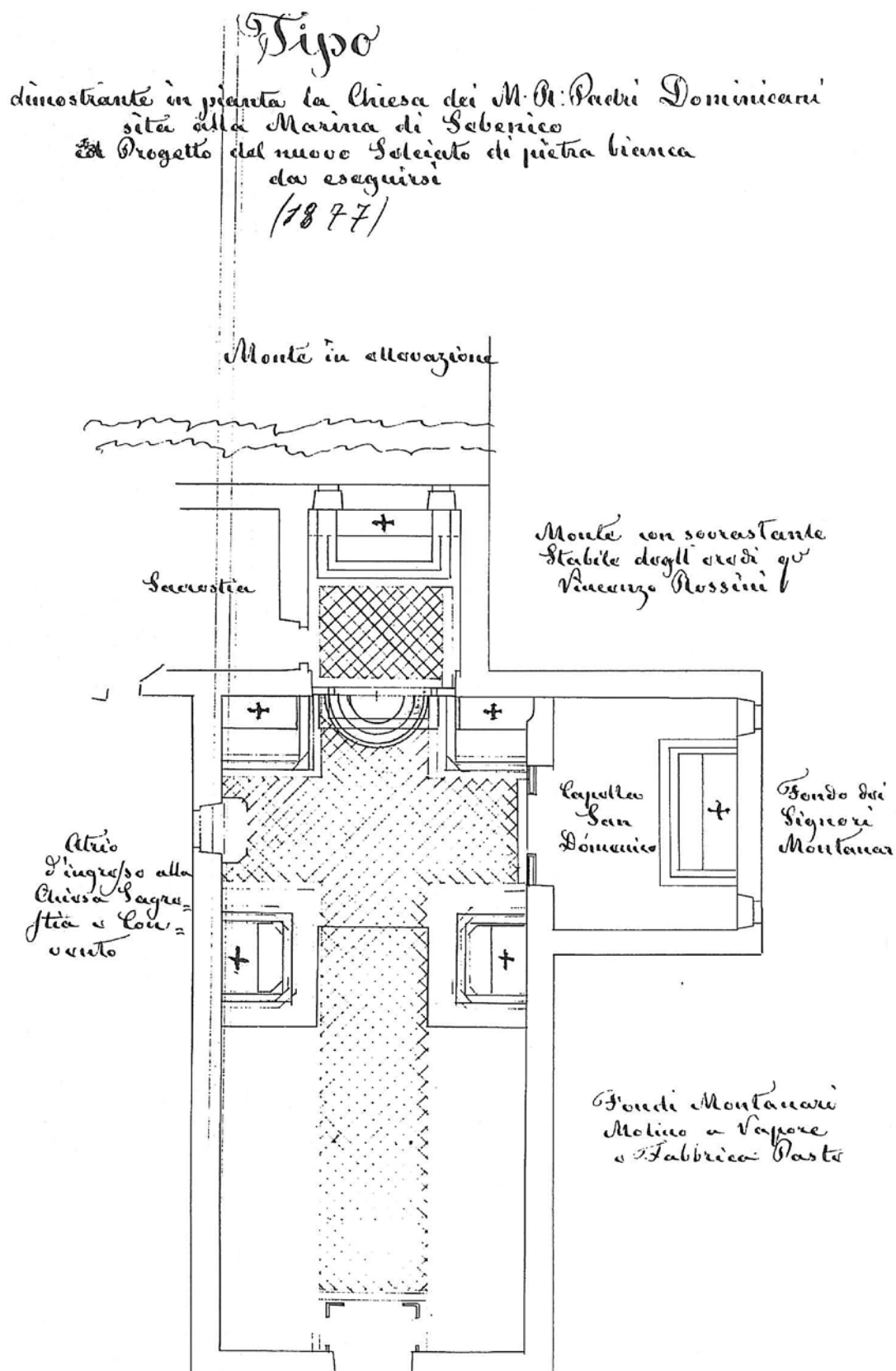
Nije poznato tko je i kada započeo radove na kapeli i izgradio je do visine svoda, to su mogli biti Cavalotto i Mondella, međusobno ili u suradnji, ali i netko od drugih graditelja u to vrijeme aktivnih u Šibeniku.

Drugi ugovor (prilog 2.) predstavnici samostana i Giacomo Cavalotto sklapaju 5. travnja 1645. godine.¹² Njime se Cavalotto unutar novoizgrađene kapele podignute u čast sv. Dominika od Suriana, »bez prisile i svojom voljom«, obvezuje izraditi oltar. U ugovoru se spominje da je oltar morao biti dobro utemeljen i imati svoja postolja, pilastre i polupilastre, predoltarnik, kapitele i baze stupova. Cavalotto je također morao pripremiti sav materijal od bijelog kamena potreban za podizanje oltara koji je trebao biti izrađen po nacrtu (*modello*) koji je izradio Gerolimo Mondella i koji se sada nalazio

kod njega. Taj je nacrt za uzor imao jedan od dvaju bočnih oltara iz crkve sv. Križa, a Cavalotto je novi oltar morao izraditi tako da mu bude sličan visinom i širinom. Predstavnici samostana Cavalottu su se za gradnju oltara obvezali dostaviti dva stupa od kamena vrste *mandolato* i sve ostalo potrebno za dovršenje oltara, kao i već obrađene ploče od mandolata koje će biti umetnute u oltar, pri čemu sam Cavalotto neće imati drugog posla osim njihove ugradnje. Za oltar je morao upotrijebiti kvalitetan bijeli kamen, bez mrlja, šupljina i drugih nedostataka. Dominikanci su se obvezali o svom trošku dopremiti sav kamen u kapelu, bez obzira na to tko ga je obradio, gdje će ga Cavalotto potom ugraditi na svoje mjesto. Za navedeni je posao prior fra Cornelio iz Šibenika uz odobrenje drugih redovnika Cavalottu bio dužan platiti 230 dukata i tri *barila* vina, slijedom kako bude pripremljen kamen, od čega su mu kao predujam odmah isplatili 30 dukata. Naravno, spomenuti Mondellini nacrti nisu se sačuvali uz dokumente pa osim podataka iz opisa poslova ne znamo ništa više o izgledu svoda kapele i oltara.

Don Krsto Stošić u svome rukopisu »Samostan i Crkva sv. Dominika« ne donosi vijesti o izgradnji kapele i podizanju oltara sv. Dominika u njoj, nego tek napominje da je u vrijeme pregradnje crkve u razdoblju od 1906. do 1909. godine, bila uklonjena pobočna kapela. Da se radilo upravo o kapeli s oltarom, na kojima su tijekom 1641. i 1645. godine zajednički radili Mondella i Cavalotto, svjedoči tlocrt crkve sv. Dominika koji se sačuvao uz spomenuti Stošićev rukopis. Tlocrt je izrađen 1877. godine za potrebe radova na postavljanju novog popločenja crkve i uklanjanju staroga s grobnicama, koji su radovi ugovoreni 1878. godine s majstorom Dominikom Pasinijem.¹³ Na tlocrtu je s jugoistočne strane, nasuprot sakristiji, ucrtana prostrana kapela sv. Dominika (»Capella San Domenico«) s jednim oltarom u dnu i jednom stepenicom pred ulaznim dijelom na spoju kapele s crkvenom lađom. Bočno od oltara ucrtan je po jedan prozor, a iz nacрта se također može zaključiti kako je kapela od crkve bila odijeljena ogradom posred koje je bio prolaz (sl. 1.). Krajem 19. stoljeća, dok je kapela još uvijek bila na svom mjestu, na oltaru je bila smještena slika s ikonografskom temom Čuda u Surianu: Bogorodica u pratnji sv. Marije Magdalene i sv. Katarine Aleksandrijske predaje platno s likom sv. Dominika dominikanskom redovniku.¹⁴

Ostaje otvorenim pitanje: na koji se oltar iz crkve sv. Križa ugledao Mondella kada je izrađivao model ili nacrt oltara sv. Dominika? Prije smo već naveli udio Mondelle u gradnji ove crkve. Don Krsto Stošić nadalje tvrdi da se crkva gradila od 1605. do 1608. godine na mjestu starije, navodi majstore koji su na njoj radili te uz glavni opisuje i dva bočna oltara. Bočni je oltar Gospe Lurdske između 1599. i 1603. godine radio majstor Antun Klišanin (»de clissa«), za što su mu isplaćene 442 lire. Taj je oltar još uvijek bio podignut u staroj crkvi, da bi poslije bio prenesen u novu. Kada je od 1864. do 1866. godine preuređena i proširena kapela iza glavnog oltara, oltar Gospe Lurdske dobio je novi predoltarnik, s prigodnim natpisom koji spominje te radove. O sadašnjem nasuprotnom oltaru sv. Šimuna i Jude nema podataka o izgradnji, no postojanje oltara posvećenog toj dvojici apostola zabilježeno je 1452. i 1504. godine.¹⁵ Ako promotrimo

1. Crkva sv. Dominika u Šibeniku, tlocrt iz 1877., Don Krsto Stošić, Samostan i crkva sv. Dominika, rukopis, Muzej grada Šibenika (presnimljeno iz fotokopije rukopisa koja se čuva u Konzervatorskom odjelu u Šibeniku)
 Church of St Dominic in Šibenik, ground plan from 1877. Source: Don Krsto Stošić, Samostan i crkva sv. Dominika (Monastery and church of St Dominic), manuscript, Municipal Museum of Šibenik (photographed photocopy of the manuscript, preserved at the Conservation Department in Šibenik)

bočne oltare u crkvi sv. Križa, vidjet ćemo da su oni gotovo identični. Prizmatični *stipes* podignut je na tri stepenice odsječenih uglova. Nad menzom se, postavljena na kvadratne postamente, uzdižu dva stupa od prošaranog mramora, koji završavaju kompozitnim kapitelima. Stupovi imaju pripadne pilastre s polukapitelima, dok su sa strana polupilastri. Tra-beacija, prekinuta profiliranim lučnim okvirom u vrhu kojeg je plitka konzola sa ženskom glavom zaogrnutom rupcem, nosi trokutasti zabat čije je polje ukrašeno kružnicom. Glave nisu identične, no obje su vješto modelirane, imaju lica produhovljenih izraza i rad su vještog majstora. Središnja je niša ukrašena kapitelnim zonama. Budući da oltar Gospe Lurdske ima novi predoltarnik, možemo na temelju prethodnog opisa pretpostaviti da je bio jednak onome na oltaru sv. Šimuna i Jude, koji na rubovima ima pilastre ispunjene okomitim rombovima između kojih je ploča s motivom kružnica s upisanim križevima. Oba se oltara mogu datirati u prvu polovicu 17. stoljeća, ali ne i na sam njegov početak, te sadašnji oltar Gospe Lurdske ne bi mogao biti onaj kojeg je od 1599. do 1603. godine izradio majstor Antun Klišanin. U dalmatinskim okvirima tipološki bi ih se moglo povezati s Longheninim glavnim oltarom hvarske katedrale, koji se gradio od 1619. do 1636. godine, uz razliku da potonji nad menzom ima dodan još jedan par stupova, dok su u segmentnim trokutima dva kipa anđela s lovorovim vijencem u rukama.¹⁶ Budući da je oltar u kapeli sv. Dominika naručen 1645. godine, možemo pretpostaviti da je ta godina *terminus ante quem* izgradnje sadašnjih bočnih oltara crkve sv. Križa, o kojima za sada nema podataka o autorstvu i preciznijem vremenu izgradnje, te da je upravo jedan od tih dvaju oltara poslužio Mondelli kao uzor za izradu nacрта. Pri tome se čini opravdanim da su se dominikanci, u nastojanju da svome svecu unutar tek izgrađene kapele podignu novi oltar, mogli ugledati na netom podignute oltare u nedalekoj crkvi sv. Križa. U tom bi slučaju oltar majstora Antuna Klišanina bio već dotrajavao pa je zamijenjen novim.

Nema sumnje da je uređenje nove svečeve kapele i oltara u sklopu šibenskog dominikanskog samostana bilo vezano uz poslijetridentsko pojačano iskazivanje pobožnosti prema Svetoj krunici, kultu koji je još u 13. stoljeću utemeljio osnivač reda sv. Dominik. Nakon Tridenta i tijekom prve polovice 17. stoljeća dominikanci postaju nositelji pobožnosti Svete krunice kao kršćanskog odgovora na sve opasnija osmanlijska osvajanja, ali i širenje ideja protestantizma, pa se u tom novom religijskom duhu ukrašavaju crkve, podižu oltari i naručuju slike, osobito one koje imaju za temu Gospu od Ružarija. Taj se kult diljem venecijanske države raširio naročito nakon pobjede združenog brodograditeljskog Svete Lige u bitci kod Lepanta 1571. godine, jer se upravo zagovoru Gospe od Ružarija pripisala glavna zasluga toga velikoga vojnog uspjeha kojemu je Venecija dala značajan doprinos.¹⁷ Naime, pobjedu izborenu na dan sv. Justine, 7. listopada, iduće je 1572. godine papa Pio V. pripisao posredovanju Bogorodice te je na taj dan ustanovio blagdan *Santa Maria della Vittoria*. Naredne je godine nalogom pape Grgura XIII. taj blagdan preimenovan u čast Gospe od Presvetog Ružarija, a kao dan svetkovine određena je prva nedjelja u listopadu, čime se htjelo još izravnije pokazati da je pobjeda ostvarena

uz pomoć neposrednog Gospina zalaganja.¹⁸ Time je kult Gospe od Ružarije u daljnjim desetljećima čvrsto povezan uz sjećanje na veliku pomorsku pobjedu iz 1571. godine.

Isti se proces prožimanja novog religijskog poučavanja i umjetničkog oblikovanja, iako u neusporedivo raskošnijim razmjerima, dogodio otprilike pola stoljeća prije od šibenskog zahvata kod dominikanaca u Veneciji, gdje članovi *Scuole di Santa Maria del Rosario* obnavljaju staru gotičku kapelu sv. Dominika podignutu krajem 14. stoljeća u crkvi Santi Giovanni e Paolo. *Scuola* je uz dopuštenje dominikanaca osnovana 1575. godine, a bila je vezana uz Gospin oltar u kapeli sv. Dominika, mjestu gdje se u Veneciji častio kult Gospe od Ružarija. Uz poticanje pobožnosti prema Svetoj krunici glavni je cilj bratovštine bio i osiguravanje prikladnih *dota* namijenjenih udajama siromašnijih djevojaka. Članovi bratovštine su 1578. godine podnijeli zahtjev prokuratorima sv. Marka *de Supra* za obnovom i ukrašavanjem tada već dotrajale i zapuštene kapele, a glavnina je radova trajala između 1582. godine, kada je od dominikanaca stiglo odobrenje za početak radova, i 1605. godine, kada je posvećen glavni oltar.¹⁹

Uz ranije analizirane podatke o izgradnji kapele i oltara, Gierolima Mondelli i Giacoma Cavalotta u različitim prigodama spominju relativno često i drugi šibenski dokumenti, što i nije neobično s obzirom da su u tom gradu zasnovali obitelji, imali radionice i bili zaposleni dugi niz godina na različitim projektima.

Najraniji novopronađeni dokument o Mondelli datiran je 30. kolovoza 1620. godine, kada se u Šibeniku spominje *mistro Gierolimo Mondella Marangon* kao svjedok.²⁰ U svojstvu je svjedoka *mistro Gierolimo Mondella dicto Galiazzo* ponovno naveden 11. svibnja 1624. godine.²¹ Dana 7. studenog 1626. godine *mistro Gierolimo Mondella et mistro Antonio Monticello* navedeni su kao procjenitelji kuće *in contrada de san Zuanne* koju su između sebe trebali podijeliti *mistro Mattio Vladicossa orese* i *signor Giacomo suo fratello, che hora è in Venetia barbiero in calle longa à Santa Maria Formosa*.²² Kao svjedok spominje se i 15. svibnja 1631. godine (*mistro Gierolimo Mondella*).²³ U svojstvu svjedoka ponovno je naveden i 20. lipnja 1632. godine (*mistro Gierolimo Mondella*).²⁴ *Signor Gierolimo Mondella, et mistro Antonio Monticello* navedeni su kao svjedoci i 27. rujna 1633. godine.²⁵ Dana 7. prosinca 1633. godine je izvršio procjenu za *una bottega posta sotto la casa di statio da signora Anna appresso la porta di terra ferma*.²⁶ Kao svjedok u Šibeniku se Gierolimo Mondella ponovno spominje i 26. studenog 1635. godine (*signor Gierolimo Mondella*),²⁷ te 9. ožujka 1640. godine (*Gierolimo Mondella*).²⁸ Nisu poznati datum i mjesto Mondelline smrti, no to se svakako dogodilo prije 16. prosinca 1650. godine, kada se majstor u dokumentima spominje kao pokojni (*quondam signor Gierolimo Mondella*).²⁹

Od svih prethodno citiranih zapisa jedino se u najranijem, onom iz 1620. godine, uz Mondellino ime navodi i oznaka njegova zanimanja – *marangon*, što se podudara sa Stošićevom bilješkom preuzetom iz nama nepoznatog arhivskog izvora (*Spese per dar a m.ro Gier.mo Mondella marangon per far il modello della giesa, list 196.*) na temelju kojeg on zaključuje da je Mondella učinio nacrt za šibensku crkvu

sv. Križa.³⁰ Vidjeli smo prije da se termin *modello* koristi i kod ugovaranja izrade oltara sv. Dominika. Spomenuta riječ *modelo* ili *modello* između ostalih značenja (*rilievo*, *bozzetto*, *schizzo*, *cartone*) u graditeljstvu ravnopravno može označavati i *disegno progettuale*³¹ pa se u tom smislu može zaključiti da je Mondella, uz prostorni model ili nacrt oltara crkve sv. Križa, izradio i nacrt za kapelu te prostorni model ili nacrt oltara sv. Dominika. Osim izraza *marangon* neka druga određenja Mondellina zanimanja u arhivskim izvorima za sada nisu pronađena. Mondella je u ranijim istraživanjima, u kojima je sagledana umjetnička razina oblikovanja reljefnih figuralnih prizora i dekorativnih elemenata na propovjedanici i njegova djelatnost u cjelini, određen kao *marangon* (stolar), pri čemu se smatralo da je, iako je riječ *marangon* mogla biti višeznačna, ipak uvriježeno da taj izraz označava niži obrazovni stupanj od *intagliadora* (drvorezbara).³² Da se nazivom *marangon* ne mora nužno obilježavati zanatlija nižih sposobnosti umjetničkog izražavanja, odnosno stolar koji obavlja manje zahtjevne poslove u obradi drveta, dodatno ću, vezano i uz šibensko djelovanje Gierolima Mondelle, obrazložiti u daljnjem tekstu. Unatrag nekoliko stoljeća u Veneciji svi su majstori koji su se bavili gradnjama i izradom uporabnih i ukrasnih predmeta od drva bili okupljeni u jednom cehu: *arte dei marangoni*. Godine 1564. *arte dei intagliatori* odvojila se od *arte dei marangoni*, a uz ta dva postojao je i treći ceh čiji su se članovi bavili obradom drva: *arte dei tornitori* (izrada tokarenih predmeta od drva, kao što su baze stupova, rozete, itd.). Članovi *arte dei intagliatori* dijelili su se u dva ogranka (*colonelli*): *figuristi* (specijalizirani za izradu kipova) i *ornatisti* (specijalizirani za izradu ukrasa). Sam naziv *marangon* u sebi je sjedinjavao više značenja s obzirom da su unutar tog opsežnog ceha, koji je objedinjavao široko područje od gradnje do opremanja građevina drvenim uporabnim predmetima, postojala četiri različita uža usmjerenja. Tako se venecijanska *Scuola dei marangoni* dijelila u četiri specijalizirana ogranka (*colonelli*): *da case* (ili *da fabbriche*, čiji su se članovi bavili gradnjama kuća, odnosno različitim graditeljskim poslovima), *da noghera* (*da mobili* – specijalizirani za izradu namještaja), *da rimessi* (specijalizirani za izradu intarzija i vještine vezane uz oblagivanja drvenim oblogama) i *da soaze* (*da cornici* – specijalizirani za izradu okvira, u prvom redu za slike i ogledala).³³

Danas je stoga teško odrediti, ako jest, za koji je dio posla Mondella unutar takve podjele rada mogao biti više ili manje osposobljen i stručan, tim više što se u Šibeniku bavio vrlo različitim djelatnostima. Kao i *marangoni*, u Veneciji su članovi i drugih umjetničkih i obrtničkih zvanja bili organizirani u bratovštine (*Scuole d'Arte e Mestieri*) koje su osnivane kako bi štitile zajedničke interese pojedinaca istih zanimanja, a njihovo je djelovanje i kvalitetu rada nadgledala država putem svojih organa (*Giustizia Vecchia*). Bratovštine su zadovoljavale u prvom redu ekonomsku ulogu, no, iako zanatlijske, u sebi su sadržavale i određene religiozne elemente, jer su se sve utjecale svojim svecima zaštitnicima. Pojedinaac koji se želio baviti nekim zanatom nužno je morao biti član određene bratovštine te imati propisana znanja i vještine. Za to je najprije bilo potrebno svršiti šegrtovanje (*garzonato*), koje je trajalo između pet i sedam godina, nakon

kojega se kandidat zapošljavao kao radnik (*lavorante*) u nekoj radionici (*bottega*) u razdoblju od idućih dvije do tri godine. Tek nakon toga je mogao pristupiti ispitu (*prova*) pred uvažanim majstorima i uglednim članovima bratovštine. Ako bi rezultat bio uspješan, dobio bi naslov (*maestro*), nakon čega je mogao otvoriti i svoju samostalnu radionicu.³⁴ Kako prije Mondelline pojave u Šibeniku nemamo nikakvih podataka o njegovu eventualnom djelovanju i mogućem školovanju, možemo tek pretpostaviti da je poput nbrojenih drugih majstora prošao sličan put naukovanja.

U prilog tvrdnji da određivanje Mondelle kao *marangona* ne treba istovremeno značiti i da je baratao nižom razinom znanja, nego da taj naziv može definirati osobu koja je uz razna umijeća umjetničkog izražavanja vezana uz obradu drva poznavala i praktična graditeljska znanja, govore i istovremeni primjeri iz Venecije. Upravo su *marangoni* zbog svojih izrazitih tehničkih i praktičnih vještina tijekom druge polovice 16. i početkom 17. stoljeća u Veneciji zauzimali važne položaje ili se ravnopravno s arhitektima natjecali za neke od najodgovornijih dužnosti vezanih uz graditeljske poslove. Najistaknutije ime među graditeljima – *marangonima* s kraja 16. i početka 17. stoljeća – bio je Mondellin suvremenik *marangon* Bortolo da Venezia, zvan Manopola, koji se u dokumentima spominje između 1597. i 1623. godine. Manopola 1600. godine postaje *proto* Duždeve palače, iako je jedan od njegovih suparnika u natječaju bio i arhitekt Francesco Smeraldi. Na prethodnom natječaju, onom iz 1597. godine, nije izabran Manopola, u dokumentima zapisan kao »Bortolo *quondam* Alessandro *marangon*«, nego je dotadašnjeg *protu* Antonia da Ponte naslijedio nećak Antonio Contin, no uz Manopolu na natječaj se ravnopravno prijavio i izvjesni *Iseppo Felici quondam* Vincenzo *marangon*. Manopola je, kako ga definira Elena Bassi, bio *più costruttore che architetto*, a njegovi su opsežni zahvati na preuređenju i modernizaciji Duždeve palače (sat u dvorištu; *Sala dei banchetti*; izgradnja novih stubišta i trijema) umnogome odredili i konačan izgled ovoga kompleksa, ujedno i glavnog simbola grada i venecijanske države. Manopoli se pripisuju i tri venecijanske palače – palača Ruzzini na trgu Santa Maria Formosa (oko 1600.–1610.), palača Pisani na trgu Santo Stefano (oko 1614.–1615.) te palača Emo (na Rio San Moisè; dovršena prije 1632. godine), a vjerojatno je sudjelovao i na dovršetku izgradnje Mosta uzdisaja, čije zaključne volute odaju njegov rukopis. Poznat je i njegov inženjerski zahvat kada je stari srednjovjekovni zid u dvorištu Duždeve palače zamijenio stupovima pri čemu je gornji dio građevine ostao neoštećen, što je izazvalo divljenje njegovih suvremenika. Manopolu, *marangona* skromnog obiteljskoga podrijetla i bez ikakva formalnog obrazovanja, odlikuje upravo poznavanje praktičnih graditeljskih vještina i sloboda u korištenju arhitektonske dekoracije, a ne strogo ugledanje na učene traktate.³⁵ Takve su osobine nesumnjivo bile poželjne, posebno kada su se obnavljale i pregrađivale stare građevine složenije graditeljske strukture, poput Duždeve palače. Možemo stoga pretpostaviti da su se takve odlike u Šibeniku tražile i od Gierolima Mondelle. Arhivski podaci o izradi nacrtu kapele i modela ili nacrtu oltara sv. Dominika bili bi, uz one o izradi nacrtu ili modela crkve sv. Križa, još jedna potvrda koja bi govorila u prilog tvrdnji da je i on, poput venecijanskih *marangona*,

vladao i znatnim projektantskim i graditeljskim znanjima i vještinama na temelju kojih je mogao izraditi nacrt ili model za novu crkvu, a u sklopu postojeće crkve sv. Dominika bio sposoban projektirati svod nove kapele te potom unutar nje smjestiti i novi oltar.

Dakle, budući da se uz njegovo ime ne navodi izraz za neka druga zanimanja koja bi ga drugačije kvalificirala, Mondellu s obzirom na njegovu cjelokupnu djelatnost i dalje treba promatrati kao *marangona*, tj. drvodjelca, koji je, vidjeli smo to na primjeru reljefa propovjedaonice iz katedrale, poput *intagliatora* bio sposoban oblikovati i figuralne prikaze u plitkom reljefu.

Arhivski dokumenti koji govore o Giacomu Cavalottu nešto su oskudniji od onih o Mondelli, ali ipak donose neke nove spoznaje i potvrđuju pojedine prijašnje podatke o tom majstoru. Dokument u kojem je Cavalotto dana 28. svibnja 1627. godine naveden kao *Giacomo Cavallotto Tagiapietra da Venetia habitante in questa citta* dodatni je dokaz njegova venecijanskog podrijetla.³⁶ Podaci iz dokumenta sastavljenog u Šibeniku 5. rujna 1630. godine *in Bottega di mistro Giacomo Cavalotto ditto Baffo (?) posta alla marina* potvrđuju da je naš majstor u tom gradu na obali imao i radionicu.³⁷ U Šibeniku se Cavalotto spominje i 11. svibnja 1631. godine (*mistro Giacomo Cavalotto tagiapietra*) te ponovno i 25. svibnja iste godine (*mistro Giacomo Cavalotto tagiapietra*).³⁸ Cavalotto se u Šibeniku kao svjedok navodi i 10. srpnja 1644. godine (*mistro Giacomo Cavalotto*).³⁹ Kao jedan od graditelja, naš je majstor na gradnji šibenske tvrđave sv. Ivana već prepoznat, no tamo je bio zaposlen i dvije godine prije, jer se 23. listopada 1646. godine *mistro Marco Monticello Protto*

di marangoni, et Mureri, mistro Antonio Monticello, mistro Giacomo Cavallotto, et mistro Antonio Chlissania muratori di questa Città spominju u vezi s radovima na šibenskim zidinama (*construire et fabricare le muraglie del forte di San Giovanni giusta il disegno*).⁴⁰ Bez obzira što Kukuljević i Stošić spominju kipara Cavalotta, a on se u ovdje iznesenim arhivskim dokumentima navodi kao zidar i klesar, dok za dominikance također izvodi graditeljske i klesarske a ne kiparske radove, te s obzirom na sadašnji stupanj spoznaja o tom majstoru i vremenski raspon njegove djelatnosti koji seže od 1619. do 1648. godine, za sada možemo smatrati da se u svim navedenim slučajevima radi o jednoj te istoj osobi.

Ovim su radom, zasnovanim na novim arhivskim istraživanjima, proširene naše spoznaje o umjetničkom djelovanju Gierolima Mondelle i Giacoma Cavalotta u Šibeniku, njihov je opus obogaćen novim, ali nažalost izgubljenim djelima te su priložene i neke nove činjenice iz njihovih biografija. Obojica podrijetlom iz razvijenih umjetničkih središta i za stalno naseljeni u ovom dalmatinskom gradu, sa sobom su donijeli široki spektar znanja i vještina primjenjivih u raznim oblicima umjetničkog stvaralaštva i graditeljstva i pogodnih za zadovoljavanje brojnih zahtjeva domaćih naručitelja. Uz intenzivnu graditeljsku i umjetničku aktivnost, koju su pratile i mnoge narudžbe, te su im kvalifikacije omogućile da u tadašnjem Šibeniku, na obodu venecijanske umjetnosti, gdje stalno nastanjenih školovanih majstora nije bilo u izobilju, djeluju kao stručnjaci različitih profila – *marangon* Mondella kao procjenitelj kuća, projektant crkava, kapela i oltara, i kao drvodjelac, drvorezbar i slikar, a Cavallotto kao kipar, klesar, graditelj i zidar.

Prilog 1.

Državni arhiv u Zadru, Bilježnici Šibenika
Šime Strižić (1633.–1665.), kutija 66, 183v–184.

Adi 29 Luglio 1641

Fatto in Sebenico nel Monastero di San Domenico posto alla Marina presenti paron Gerolimo Slovano detto Ballarin, et meser Antonio Giacuti non de li commun loro testimonij.

Dove premesso il sono della campana giusta il solito capitolarmente congregati li molto Reverendi li Padri frà Tomaso Assetti honorando Prior d'esso Convento, frà Simon Raglievich, frà Agostin Ronca, frà Cornelio Millivoevich lettore, fra Niccolo Smoglianeo lettore, et fra Evangelista Millivoevich da (...), et dall' altra mistro Giacomo Cavalotto pur qui presente, et spontaneamente sono venuti all' infrascitta composizione et accordo videlicet.

Il detto mistro Giacomo s'obliga di far il volto della capella nuovamente costrutta in questa Chiesa ad honore di San Domenico di piera bianca netta, et buona a'laude di buon maestro

d'altezza et larghezza con il suo scalino d'altezza mezzo pè come nel disegno fatto per mano del signor Gerolamo Mondella con li suoi pilastri, capitelli, et suoi base, il suo volto con la sua chiave secondo vien dimostrato per il detto disegno, et il tutto lavorato metter in opera. Per la fattura di che li sudetti molto Reverendi Padre Prior, et frati promettono dare in pagamento al detto mistro Giacomo ducati centotrenta da lire 6 soldi 4 per ducato, et due barille di vino con obbligo di più alli detti Reverendi Padri di mandar à spese loro proprie à levar le pietre, dove saranno tagliate da detto mistro Giacomo, et condurle alla sua bottega, et lavorate che saranno medesimamente de volta in volta levarle, et condurle più alla Chiesa per dover poi esser messe in opera da detto mistro Giacomo con obbligo anco alli detti molto Reverendi Padri di contribuirli li manuali, et le materie, che saranno di bisogno. A conto dalla qual fattura il detto molto Reverendo Padre Priore contò alla presentia di me Nodaro, et testimonij sudetti al detto mistro Giacomo lire cento vinti quatro in tanti scudi, ducatononi et una doppia, et il restante esso Reverendo Priore et Padri promettono esborsarli

secondo la possibilità d'esso monasterio in modo che avanti esso Padre Priore finirà il suo carico di Prioriato, lui mistro

Giacomo resterà completamente sodisfatto. Promettendo ambe le parti sotto obligazione.

Prilog 2.

Državni arhiv u Zadru, Bilježnici Šibenika

Šime Strižić (1633.–1665.), kutija 66, str. 227v–228v.

1645 li 5 Aprile

Fatto in Sebenico nel convento di molto Reverendi Reverendi Padri di San Domenico presenti meser Antonio Moneghin, et mistro Zuanne Trapilovich testimonij.

Dove personalmente costituito mistro Giacomo Cavalotto non sedotto o engannato, ma di sua spontanea volonta e obligato di fare, et fabricare l'altare nella cappella nuovamente fabricata ad honor di San Domenico di Suriano in questa Chiesa, cioè far la pianta dell'altare fondato benissimo col suo ordine di pedestali con li suoi pilastroni e mezzi pilastroni con il suo frontispicio, capitelli, base delle colonne, et fare tutte quelle pietre bianche, che saranno neccessarie per l'erretione del detto altare secondo sarà modello sopra ciò fatto dal signor Gerolimo Mondella, che hora resta consignato al detto mistro Giacomo, che viene à riuscire in conformità d' uno delli duoi altari della Chiesa di Santa Croce dalle parti, di quella altezza, et larghezza medesima. Dovendo però li molto Reverendi Padri per l'erretione medesima dar et conministrar à detto mistro Giacomo le duoi colonne di tutto tondo di quella pietra di mandolato, ò altro che li parerà in tutta perfettione con le sue

tavole di detto mandolato, delle quali vanno remesse nel detto altare perfetionate, a ciò che esso mistro Giacomo non habbia altro à fare, se non metterle immediate nell' opera per la perfettione totale del detto altare, che doverà quanto al medesimo suo obligo esser di piera bianca bona, recipiente, che non sia macchiata, cavolata ò in altro difetosa dovendosi considerare che ciò vien esser eretto a' laude perpetua di Sua Divina maestà e di San Domenico. Dovendo però essi Reverendi Padri à loro spese far condur nella detta Chiesa et cappella sudetta, le pietre, che saranno lavorate ò non lavorate dal detto mistro Giacomo per dover esser messe nell' opera sudetta.

Per fattura della qual opera, che dovrà esser fatta dal detto mistro Giacomo nel modo sudetto il molto Reverendo maestro Padre frà Cornelio da Sebenico Prior di questo convento con assenso di Reverendi Padri frà Simon Raglievich, frà Giacinto Millo, figli d'esso convento, hà promesso di dare et effettivamente pagare al detto mistro Giacomo ducati correnti (contatti) doicento trenta, et vino barille trè, da doverli esser somministrati secondo andarsi apparecchiati le dette pietre, et lui mistro Giacomo haverà bisogno a bon conto della qual sua fattura esso molto Reverendo Padre maestro gli promette dare hora anticipamente ducati trenta da Lire 6 soldi 4 per ducato. Prometendo una parte et l'altra d' osservare (...)

Bilješke

- 1
Smatram da je imena obojice majstora o kojima se govori u ovom radu, bez obzira na njihovu udomaćenost u tadašnjem Šibeniku, bolje zapisivati na način kako se imenuju u tadašnjim arhivskim dokumentima, dakle kao Gierolimo (Gerolamo, Gerolimo) i Giacomo.
- 2
KRSTO STOŠIĆ, Galerija uglednih Šibenčana, Šibenik, 1936., 58–59.
- 3
JOSIP ČUZELA, Dvorana bratovštine Santa Maria Valverde i Nova crkva u Šibeniku, u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 36 (1996.), Petriciolijev zbornik, II, 101, 104; DANIEL PREMERL, Ranobarokni drveni oltari u Crkvi sv. Frane u Šibeniku – podrijetlo arhitekturnog tipa i pitanje Mondellina autorstva, u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 29 (2005.), 145. Autori se pozivaju na Stošičev rukopis »Nova crkva« koji se čuva u Muzeju grada Šibenika.
- 4
KRSTO STOŠIĆ, Sv. Križ u Šibeniku Docu, Šibenik, 1933., 6.
- 5
KRUNO PRIJATELJ, Barok u Dalmaciji, u: ANĐELA HORVAT–RADMILA MATEJČIĆ–KRUNO PRIJATELJ, *Barok u Hrvatskoj*, Zagreb, 1982., 670, 739, 765.
- 6
DANIEL PREMERL (bilj. 3.), 137–156. Tu je navedena i starija literatura o Gierolimu Mondelli. Navedene je zaključke o ovim šibenskim drvenim oltarima kao i o udjelu G. Mondelle u njihovoj izradi Daniel Premerl potvrdio i u svojoj doktorskoj disertaciji. Vidi: DANIEL PREMERL, Drveni oltari 17. stoljeća u Dalmaciji, doktorska disertacija, Zagreb, 2008., 191–194.
- 7
IVAN KUKULJEVIĆ SAKCINSKI, Slovník umjetnikah jugoslavenskih, Sv. II, Zagreb 1858., 148.
- 8
KRUNO PRIJATELJ, Umjetnost XVII. i XVIII. stoljeća u Dalmaciji, Zagreb 1956., 43, 87.
- 9
JOSIP ČUZELA, Šibenski fortifikacijski sustav, Šibenik, 2005., 97.
- 10
O značenju riječi *modello* više u nastavku.
- 11
Državni arhiv u Zadru (dalje: DAZd), Bilježnici Šibenika (dalje: BŠ), Šime Stržić (1633.–1665.), kutija 66, 183v–184. Prijepis u prilogu 1.
- 12
DAZd, BŠ, Šime Stržić (1633.–1665.), kutija 66, 227v–228v Prijepis u prilogu 2.
- 13
KRSTO STOŠIĆ, Samostan i crkva sv. Dominika, rukopis., 23. Na postojanje tlocrta Crkve sv. Dominika u sklopu Stošičeva rukopisa upozorio me je akademik Radoslav Tomić, a fotokopiju rukopisa (iz kojega je nacrt priložen kao ilustracija) dostavila mi je kolegica Diana Bolanča iz Konzervatorskog odjela u Šibeniku, na čemu im ovom prigodom iskreno zahvaljujem. Spomenuti tlocrt crkve sv. Dominika s ucrtanom kapelom spominje i J. Belamarić u kataloškoj jedinici o samostanu sv. Dominika u Šibeniku u kataloškoj jedinici o Hrvatskoj koji je iz tiska izišao nakon predaje ovoga rada. (JOŠKO BELAMARIĆ, kataloška jedinica G/4; Šibenik, Samostan sv. Dominika, *Dominikanci u Hrvatskoj*, katalog izložbe, (ur.) Igor Fisković, Zagreb, 2011., 262).
- 14
Folium Diocesanum: organon Curiae Episcopalis Sebenicensis, god. XI, 1890, br. 11, 96. Slika identičnog ikonografskog prikaza porijeklom iz crkve sv. Dominika čuva se u Ordinarijatu Šibenske biskupije te se vrlo vjerojatno radi o opisanoj slici s oltara kapele sv. Dominika. O sadašnjem smještaju slike obavijestio me je akademik Radoslav Tomić, a uvid u sliku omogućio mi je g. Franko Čeko iz tamošnjeg Ureda za kulturu. Obojici zahvaljujem na ljubaznosti i susretljivosti.
- 15
KRSTO STOŠIĆ (bilj. 4.), 8, 10–11.
- 16
RADOSLAV TOMIĆ, Barokni oltari i skulptura u Dalmaciji, Zagreb, 1995., 25–26.
- 17
ZORADIA DEMORI STANIČIĆ, Uvod u posttridentsku zavjetnu sliku u Dalmaciji uz prijedlog za Sante Perandu, u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 33 (1992.), Prijatelj zbornik, II, 166–167; SANJA CVETNIĆ, Ikonografija nakon Tridentskog sabora i hrvatska likovna baština, Zagreb, 2007., 185.
- 18
VICTORIA J. AVERY, Nuove fonti archivistiche per il rinnovo cinquecentesco della Capella del Rosario ai Santi Giovanni e Paolo a Venezia, u: *Alessandro Vittoria e l' arte veneta della maniera*, *Atti del Convegno Internazionale di Studi Università di Udine*, 26–27 ottobre 2000, (ur.) Lorenzo Finocchi Ghersi, Udine, 2001., 179.
- 19
VICTORIA J. AVERY (bilj. 18.), 178–181.
- 20
DAZd, BŠ, Marko Semonić (1589.–1631.), kutija 50/IV, N. 53., (1620.–1631.), 40.
- 21
DAZd, BŠ, Marko Semonić (1589.–1631.), kutija 50/IV, N. 53., (1623.–1626.), 59.
- 22
DAZd, BŠ, Marko Semonić (1589.–1631.), kutija 50/IV, N. 53., (1626.–1631.), 37.–39.
- 23
DAZd, BŠ, Gašpar Schiavetti (1627.–1660.), kutija 64/I, (1627.–1631.), 90. v.
- 24
DAZd, BŠ, Gašpar Schiavetti (1627.–1660.), kutija 64/II, (1631.–1635.), 110.
- 25
DAZd, BŠ, Hijacint Matijaca (1633.–1665.), 68/I, (1633.–1635.), 59. v.
- 26
DAZd, BŠ, Hijacint Matijaca (1633.–1665.), 68/I, (1633.–1635.), 90. v.–91. v.
- 27
DAZd, BŠ, Nikola Semonić (1629.–1658.), 67/c (1631.–1636.), 131.

- 28
DAZd, BŠ, Frane Semonić (1593.–1649.), kutija 51, 463v.
- 29
DAZd, BŠ, Gašpar Schiavetti (1627.–1660.), kutija 64/III, 320.
- 30
KRSTO STOŠIĆ (bilj. 4.), 5.
- 31
ENNIO CONCINA, *Pietre, parole, storia-Glossario della costruzione nelle fonti veneziane (secoli XV–XVIII)*, Venecija, 1988., 98–99.
- 32
DANIEL PREMERL (bilj. 3.), 147–148. Premda je u navedenom članku ustvrdio »da je uvriježeno da izraz *marangon* označava niži obrazovni stupanj od *intagliadora* (drvorezbara)«, kasnijim je istraživanjima i radovima, u kojima je dao opširan uvid u venecijanske cehove koji su se bavili izradom uporabnih i ukrasnih predmeta od drva te ispravno upozorio na pravi značaj i ulogu *marangona* u tadašnjoj venecijanskoj graditeljskoj i umjetničkoj produkciji, Daniel Premerl revidirao taj svoj ranije izrečeni stav. O tome vidjeti citirane stranice dvaju autorovih radova iz 2008. godine navedenih u bilješki 33. i 35. Nadalje, smatram da je u okviru povijesti umjetnosti za izraz *marangon*, umjesto izraza *stolar*, koji danas koristimo prvenstveno za imenovanje obrtnika koji izrađuje namještaj, primjerenije koristiti hrvatski naziv *drvodjelac*. G. Boerio u svojem rječniku venecijanskog narječja za izraz *intagiadòr* navodi da se njime označava »Quello che intaglia o in pietra o in legno fogliami, cornici o simili, ma non figure, perchè quello che intaglia figure di rilievo, dicesi Scultore« (GIUSEPPE BOERIO, *Dizionario del dialetto veneziano*, Venezia, 1856., ristampa Firenze, 1998., 347–348).
- 33
SILVIA GRAMIGNA – ANNALISA PERISSA, *Scuole di arti, mestieri e devozione a Venezia*, Venezia, 1981., 58; GIOVANNI CANIATO – MICHELA DAL BORGO, *Le arti edili a Venezia*, Roma, 1990., 179.; DANIEL PREMERL (bilj. 6., 2008.), 74–75; 89–90; DANIEL PREMERL, Drveni oltari u crkvi sv. Frane u Šibeniku – izvođač, predložak, naručitelj, u: *Renesansa i renasance u umjetnosti Hrvatske*, Zbornik »Dana Cvita Fiskovića«, sv. 2, (ur.) Predrag Marković – Jasenka Gudelj, Zagreb, 2008., 314–315. O tome mnogo opširnije vidjeti i: GIOVANNI CANIATO, *Intagliatori, doratori e battiloro a Venezia dal tardo medioevo ai giorni nostri*, u: *Con il legno e con l'oro, la Venezia artigiana degli intagliatori, battiloro e doratori*, (ur.) Giovanni Caniato, Cierre edizioni, Verona, 2009., 11–41.
- 34
SILVIA GRAMIGNA – ANNALISA PERISSA (bilj. 33.), 26, 28.
- 35
ELENA BASSI, *Architettura del Sei e Settecento a Venezia*, Napoli, 1962., 51–62, 64; ELENA BASSI, *Palazzi di Venezia*, Filippi Editore, Venezia, 1976. (ristampa 1999.), 84, 112, 224–226, 287, 365, 448, 449, 502, 566–569; DANIEL PREMERL (bilj. 6., 2008.), 74–76.; DANIEL PREMERL (bilj. 33., 2008.), 314–315.
- 36
DAZd, BŠ, Ante Vrančić (1624.–1629.), kutija 63, str. 22. v. – U ispravi se inače navodi kako Giacomo Cavallotto od mesara Antonia Anticevicha i Gregoria Millicicha kupuje jareće kože (*pelle bechine*), pa se može pretpostaviti da se naš majstor uz graditeljstvo i klesarstvo bavio i trgovinom.
- 37
DAZd, BŠ, Gašpar Schiavetti (1627.–1660.), kutija 64/III, (1626.–1651.), 115 v.
- 38
DAZd, BŠ, Marko Semonić (1589.–1631.), 50/V/D, (1631.), 36, 38.
- 39
DAZd, BŠ, Gašpar Schiavetti (1627.–1660.), kutija 64/III, (1644.–1651.), 68.
- 40
DAZd, BŠ, Gašpar Schiavetti (1627.–1660.), kutija 64/III, (1644.–1651.), 138–139. Više o izgradnji šibenske tvrđave sv. Ivana vidjeti u: JOSIP ČUZELA (bilj. 9.), 94–99, i ANDREJ ŽMEGAČ, *Bastioni jadranske Hrvatske*, Zagreb, 2009., 97–101, 181–183.

Summary

Bojan Goja

New Insights into the Activity of Gierolimo Mondella and Giacomo Cavalotto in Šibenik

This article is based on a recently conducted research in the State Archive of Zadar about the chapel vaulting and altar built by Gierolimo Mondella and Giacomo Cavalotto for St Dominic's church in Šibenik. Gierolimo Mondella was Venetian by origin and is first mentioned in Šibenik in 1602. He was involved in various types of activity; thus, the older literature and the recently discovered documents mention him as real-estate appraiser, designer of churches, chapels, and altars, woodcarver, and painter. In archival sources, Mondella's name is accompanied by the occupation label of *marangon*. Comparison with Venetian examples from the same period shows that the *marangon* were highly esteemed for their exceptional technical and practical skills, which is why they were entrusted with very important tasks related to construction works. Mondella's work in Šibenik indeed reveals him as a person of broad practical knowledge, applicable in various fields of architecture and design. Giacomo Cavalotto was Venetian by origin and is first mentioned in Šibenik in 1619. He was active as sculptor, architect, and stonemason. Cooperation of the two men on the construction of the chapel vaulting and altar in St Dominic's church has been discovered only recently. On 29 July 1641, a contract about the construction of vaulting in the chapel of St Dominic was signed by prior Tomaso Assetti and other representatives of the monastery of St Dominic on the one side, and *mistro* Giacomo Cavalotto on the other. According to the contract, Cavalotto was to build a vaulting out of pure and high-quality white stone in the newly built chapel of St Dominic, in measurements defined by the plan made by Gierolimo Mondella. The plan also foresaw a stair, half a foot in height, while the vaulting was to have its own pilasters with capitals and bases, as well as a keystone (*chiave*). For these construction works, the prior and other representatives of the monastery were obliged to pay 130 gold pieces and two barrels of wine to Cavalotto. It is not known who had

previously worked on the chapel, building it to the vaulting level; it may have been Cavalotto and Mondella, alternatively or in cooperation, or any other stonemason who was active in Šibenik at the time. The contract about the altar in the newly constructed chapel was signed by the monastery representatives and Giacomo Cavalotto on 5 April 1645. It is stated there that the altar had to be firmly based and have its own bases, pilasters, and semi-pilasters, antependium, and pillars with capitals and bases. Cavalotto was also obliged to prepare all the materials, including the white stone needed to construct the altar according to the plan (*modello*) made by Gierolimo Mondella. The design and the measurements were modelled on one of the two side altars from the church of the Holy Cross in Šibenik. For this project, Cavalotto was to receive 230 gold pieces and three barrels of wine. Mondella's plans have not been preserved with the documents, which is why nothing is known about the appearance of the vaulting and the altar apart from the description. The entire chapel, including the altar, was removed during the reconstruction works that took place from 1906-1909. Its original position is visible on the ground plan of St Dominic's church from 1877, in which the spacious chapel (*Capella San Domenico*) is located to the south-east, opposite the sacristy, with one altar and a stair at the entry where the chapel meets the church nave. There are two windows on both sides of the altars and the chapel seems to have been separated from the church by a railing, with a passageway in the middle. This article also brings some new archival data on the life and activity of Gierolimo Mondella and Giacomo Cavalotto in Šibenik. It has been inferred that Mondella must have died before 16 December 1650, when he is mentioned in the documents as deceased.

Key words: Gierolimo Mondella, Giacomo Cavalotto, Šibenik, chapel and altar of St Dominic, 17th century.